

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5**

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни «Бюджетне право»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)**

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробники:

1. Завідувач кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Гетманець О.П.
2. Професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки Навчально-наукового інституту № 5 ХНУВС, к.ю.н., доцент Коробцова Д.В.

Рецензенти:

1. Завідувач кафедри адміністративного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Салманова О.Ю.
2. Перший проректор з науково-педагогічної та наукової роботи Класичного приватного університету, д.е.н., д.ю.н., професор Мащенко О.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS 3 Загальна кількість годин 90 Кількість тем 5	07 «Управління та адміністрування» 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» <u>перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</u> (назва СВО)	Навчальний курс <u>3</u> (номер) Семестр <u>6</u> (номер) Вид контролю: <u>залік</u> (екзамен, залік)
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
<div style="text-align: center;">денна форма навчання</div> Лекції — <u>22</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>22</u> ; (години) Самостійна робота — <u>46</u> . (години)		<div style="text-align: center;">заочна форма навчання</div> Лекції — <u>6</u> ; (години) Семінарські заняття — <u>4</u> ; (години) Самостійна робота — <u>80</u> . (години)

2. Мета та завдання навчальної дисциплін

Мета: навчити здобувачів вищої освіти ґрунтовних знань теорії бюджетного права і змісту бюджетного законодавства стосовно дослідження сукупності правових норм, що регулюють бюджетні правовідносини в Україні, їх взаємозв'язок із змінами, які відбуваються у фінансовій системі у зв'язку із переходом до ринкової економіки, сформулювати уявлення щодо сутності бюджетно-правових норм, ролі кожного з учасників бюджетних правовідносин та з'ясувати актуальні проблеми їх правового регулювання; виробити вміння щодо: основних положень бюджетної системи і діяльності держави в цій сфері, основних законодавчих та інших нормативно-правових актів, що стосуються цієї сфери суспільних відносин, правових основ бюджетного контролю в Україні; сформулювати уміння і навички щодо застосування бюджетного та фінансового законодавства, усвідомити рівень законодавчого регулювання у цій сфері та спрямувати свої зусилля на захист прав громадян, підприємств, держави та інших суб'єктів правовідносин.

Завдання:

- знати зміст та систему бюджетного права; здатність самостійно і ґрунтовно орієнтуватися в сучасних політико-правових та економічних умовах, приймати обґрунтовані рішення з правових питань в межах своєї професійної компетенції;

- засвоєння економіко-правових знань щодо бюджетної діяльності держави, пов'язаної з бюджетним процесом та бюджетною діяльністю, вивчення Законів та підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність державних фінансових органів у бюджетній сфері, вміння забезпечити суворе дотримання і виконання законів та юридичних приписів на практиці, засвоєння законодавства, що регулює порядок розгляду спорів у судовому чи досудовому порядку.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Бюджетне право» має взаємозв'язки з навчальними дисциплінами та курсами: «Фінансове право», «Податкове право», «Адміністративне право», «Адміністративний процес» тощо. Наприклад, за порушення норм бюджетного законодавства може наставати адміністративна чи кримінальна відповідальність, що входять у сферу адміністративного та кримінального права. В адміністративному праві, до того ж, визначається правовий статус низки органів, як-то: міністерство фінансів України, Державної податкової служби України та ін. Для успішного освоєння бюджетного права студентам знадобляться знання, отримані під час вивчення таких навчальних дисциплін, як теорія права, конституційне право, податкове право, адміністративне право та ін.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

1. поняття бюджетної діяльності;
2. характеристику відносин, що становлять предмет бюджетного права;

3. сутність і призначення бюджетного контролю;
4. загальні положення бюджетного права;
5. державний контроль за бюджетною сферою;
6. правовий статус органів бюджетного контролю;
7. управління державним боргом та державним кредитом;
8. відповідальність у бюджетній сфері.

вміти:

1. використовувати засвоєний матеріал в майбутній і професійній діяльності;
2. керуватися принципами права при виконанні своїх професійних обов'язків;
3. аналізувати та самостійно опрацьовувати нормативно – правові акти, які регулюють фінансово-правову та бюджетну діяльність держави;
4. користуватися отриманими знаннями в повсякденній роботі;
5. реалізувати норми права і сприяти становленню Української правової держави;
6. проводити порівняльний аналіз національного законодавства з міжнародними стандартами.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-03	Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. «Бюджетне право як підгалузь фінансового права».

Бюджет як економічна, правова категорія. Матеріальний зміст бюджету. Ознаки, принципи та функції бюджету.

Економічне, соціальне, політичне та юридичне значення бюджету для функціонування держави. Поняття бюджетної класифікації, її структура.

Класифікація доходів бюджету за бюджетною класифікацією України. Класифікація видатків та кредитування бюджету за бюджетною класифікацією України. Класифікація фінансування бюджету за бюджетною класифікацією України. Класифікація боргу за бюджетною класифікацією України. Бюджетне право.

Предмет бюджетного права. Види бюджетно-правових норм. Особливості бюджетних правовідносин. Система бюджетного законодавства.

Перелік правовідносин, які регулюються Бюджетним кодексом України.

ТЕМА № 2. «Правове значення бюджету. Бюджетна система України».

Поняття бюджетної системи, її структура. Державний бюджет України. Місцеві бюджети. Бюджети місцевого самоврядування.

Поняття бюджетного устрою. Співвідношення бюджетної системи і бюджетного устрою.

Принципи бюджетної системи України (єдності; збалансованості; самостійності; повноти; обґрунтованості; субсидіарності; цільового використання бюджетних коштів; справедливості і неупередженості; публічності та прозорості тощо).

ТЕМА № 3. «Бюджетний процес».

Поняття бюджетного процесу. Стадії бюджетного процесу. Учасники бюджетного процесу та їх повноваження. Розпорядники бюджетних коштів.

Головні розпорядники бюджетних коштів.

Складання проектів бюджету. Розгляд і прийняття закону про Державний бюджет України, рішень про місцеві бюджети.

Органи, які забезпечують виконання бюджету. Форма обслуговування Державного бюджету в Україні, її зміст.

Види звітності про виконання бюджету. Сутність місячної звітності. Квартальний звіт про виконання бюджету. Річний звіт про виконання бюджету.

ТЕМА № 4. «Правове регулювання міжбюджетних відносин».

Поняття міжбюджетних відносин. Бюджетне регулювання. Сучасна реалізація бюджетних відносин. Основні цілі розвитку міжбюджетних відносин відповідно до встановлених Бюджетним кодексом норм.

Розмежування видатків між бюджетами. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Види видатків.

Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Дотації вирівнювання.

Субвенції. Кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів.

Дотації. Субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення державних програм соціального захисту.

ТЕМА № 5. «Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства».

Сутність та завдання бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю. Головні завдання бюджетного контролю.

Об'єкт бюджетного контролю. Суб'єкт бюджетного контролю.

Предмет бюджетного контролю. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю.

Контролюючий суб'єкт. Спеціалізований бюджетний контроль. Суспільний бюджетний контроль.

Поняття та види порушень бюджетного законодавства.

Бюджетне правопорушення. Риси бюджетного злочину. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. Види заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Реалізація фінансово-правової відповідальності. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність. Дисциплінарні санкції.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Бюджетне право як підгалузь фінансового права.	16	4	4			8	
ТЕМА № 2. Правове значення бюджету. Бюджетна система України.	18	4	4			10	
ТЕМА № 3. Бюджетний процес.	16	4	4			8	
ТЕМА № 4. Правове регулювання міжбюджетних відносин.	20	6	4			10	
ТЕМА № 5. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.	20	4	6			10	
							Залік
Всього за семестр № 6:	90	22	22			46	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекцій	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
ТЕМА № 1. Бюджетне право як підгалузь фінансового права.	16	2				14	
ТЕМА № 2. Правове значення бюджету. Бюджетна система України.	18		2			16	
ТЕМА № 3. Бюджетний процес.	18	2				16	
ТЕМА № 4. Правове регулювання міжбюджетних відносин.	18		2			16	
ТЕМА № 5. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.	20	2				18	
							Залік
Всього за семестр № 6:	90	6	4			80	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
	Тема № 1. Бюджетне право як підгалузь фінансового права	Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1996. № 30. – Ст. 141. // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки, О.П., Гетманець. Харків : Екограф, 2015. 500 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/
	Фінансова діяльність держави. Фінансова система України. Фінансове право як галузь права і наука фінансового права. Зародження науки фінансового права з фінансової науки. Історія розвитку вітчизняної науки фінансового права. Видатні представники науки фінансового права.	
	Тема № 2. Правове значення бюджету. Бюджетна система України	Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. – Стор. 9. – Ст. 20-47. [Електронний ресурс] – URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text Про бюджетну класифікацію: наказ М-ва фінансів України від 14 січ. 2011 р. № 11. [Електронний ресурс] – URL: http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11 Принципи бюджетного права України: монографія / О.П. Гетьманець, Д.В. Коробцова. Харків: Панов, 2017. С. 292. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6491
	Поняття бюджету та бюджетного права, бюджетна система. Бюджетна класифікація. Доходи і видатки Державного бюджету України. Склад доходів і видатків місцевих бюджетів. Співвідношення бюджетної системи і бюджетного устрою. Принципи бюджетної системи України.	
	Тема № 3. Бюджетний процес	Про Державний бюджет України на 2023 рік: закон України від 03.11.2022 р. № 2710-IX. 2022. [Електронний ресурс] – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text Фінансове право: підруч. / за ред. М. П. Кучерявенка і О. О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
	Поняття і зміст бюджетного процесу. Державний бюджет України: складання, розгляд, затвердження, виконання та звітність. Місцеві бюджети: складання розгляд, затвердження, виконання та звітність.	
	Тема № 4. Правове регулювання міжбюджетних відносин	Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. – Стор. 9. – Ст. 20-47. [Електронний ресурс] – URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text Фінансове право: підруч. / за ред. М. П. Кучерявенка і О. О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187
	Поняття міжбюджетних відносин. Розмежування видатків між бюджетами. Розрахунок видатків, що враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Поняття та види міжбюджетних трансфертів. Дотації вирівнювання. Субвенції. Кошти, що передаються до державного бюджету	

		та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Додаткові дотації.	https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187 Макух О. В. Фінансові правовідносини: теорія, сучасний стан і тенденції розвитку: моногр. Харків: Право, 2016. 304 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/321/3_Finansovi%20pravovidosini_vnutri.pdf
		Тема № 5. Бюджетний контроль та відповідальність за порушення бюджетного законодавства	Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова КМУ від 21.05.2014 р. № 236. – Ст. 1507. [Електронний ресурс] – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text
		Сутність та завдання бюджетного контролю. Види, форми та методи бюджетного контролю. Правове регулювання повноважень суб'єктів бюджетного контролю. Поняття та види порушень бюджетного законодавства. Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. Суспільний бюджетний контроль. Реалізація фінансово-правової відповідальності.	Фінансове право: підруч. / за ред. М. П. Кучерявенка і О. О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Місце бюджетного права серед інших галузей права.
2. Бюджетне право – інститут фінансового права.
3. Методи регулювання бюджетних правовідносин.
4. Особливості та структура бюджетних правовідносин.
5. Об'єкт та суб'єкт бюджетних правовідносин.
6. Система бюджетного права.
7. Ознаки учасників бюджетної діяльності.
8. Повноваження органів місцевого самоврядування в бюджетній діяльності.
9. Політичне значення бюджету.
10. Структура бюджетної системи України.
11. Фінансова відповідальність за порушення норм бюджетного законодавства.
12. Правопорушення в бюджетній сфері.
13. Шляхи вдосконалення міжбюджетних відносин в Україні.
14. Правове регулювання бюджетних повноважень органів місцевого самоврядування.
15. Бюджетні повноваження Верховної Ради України.
16. Бюджетний процес України та в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз.
17. Правові засади обслуговування комерційними банками бюджетних коштів.
18. Державний бюджет України: складання, розгляд, прийняття, виконання та звітність.
19. Стадії бюджетного процесу.
20. Повноваження Міністерства фінансів України в бюджетному процесі.
21. Розгляд та затвердження Державного бюджету України.
22. Виконання Державного бюджету за доходами.
23. Бюджетна звітність.
24. Особливості бюджетного процесу на рівні місцевих бюджетів.
25. Міжбюджетні відносини.
26. Критерії розмежування видатків між місцевими бюджетами.
27. Види міжбюджетних трансфертів, їх призначення.
28. Повноваження контролюючих суб'єктів в бюджетному процесі.
29. Юридична відповідальність за порушення бюджетного законодавства.
30. Фінансові санкції за порушення бюджетного законодавства.

6. Методи навчання

Оволодіння знаннями даного предмета забезпечується поєднанням таких різних форм і методів навчання, як лекції та семінарські заняття й самостійна робота. Ґрунтовнішому вивченню окремих тем сприяють написання рефератів, участь у роботі наукових гуртків, науково-практичних конференцій, семінарів, олімпіад.

Метою лекційного курсу є формування уявлення щодо сутності бюджетно-правових норм, ролі кожного з учасників бюджетних правовідносин та з'ясування актуальних проблеми їх правового регулювання; вироблення вмінь щодо: основних положень бюджетної системи і діяльності держави в цій сфері, основних законодавчих та інших нормативно-правових актів, що стосуються цієї сфери суспільних відносин, правових основ бюджетного контролю в Україні.

Аудиторні заняття проводяться у формі лекційних і семінарських занять, на яких студенти повинні засвоїти, що за своєю сутністю дана навчальна дисципліна – вивчає теорію бюджетного права і зміст бюджетного законодавства стосовно дослідження сукупності правових норм, що регулюють бюджетні правовідносини в Україні, їх взаємозв'язок із змінами, які відбуваються у фінансовій системі у зв'язку із переходом до ринкової економіки

Лекційні заняття передбачають викладення нового теоретичного матеріалу викладачем, за своїм змістом лекції охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчальної дисципліни. Лекції є основним джерелом знань, які проводяться в класичній академічній формі. Метою лекційного курсу є формування у студентів комплексу сучасних знань, вмінь та навичок у сфері бюджетних відносин. Для досягнення названої мети необхідним являється вивчення сучасної наукової та навчальної літератури; аналіз європейського законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів та ін.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких студенти повинні самостійно готувати тези виступів; вміти формулювати визначення основних понять бюджетного законодавства; добирати нові законодавчі і нормативні акти, які регламентують певні питання успішного функціонування бюджетної системи.

Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом студентом у час, вільний від аудиторних навчальних занять, яка складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до семінарських занять, самостійного освоєння навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань, передбачених цією програмою.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни:

підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичними рекомендаціями тощо. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна та періодична література.

Самостійна робота передбачає виконання доповідей, рефератів.

Критерії оцінювання під час вивчення навчальної дисципліни: студенти повинні отримати 2 і більше позитивних оцінки з дисципліни протягом вивчення навчальної дисципліни.

7. Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття бюджету як економічної та правової категорії.
2. Легальне визначення бюджету. Бюджет як основний фінансовий план держави.
3. Призначення бюджету, його роль у фінансовій системі держави.
4. Функції бюджету: розподільча, контрольна та забезпечення існування держави. Економічні, політичні і соціальні фактори, що мають вплив на формування і використання бюджету.
5. Бюджетна політика як важлива сфера діяльності держави. Напрями бюджетної політики на сучасному етапі.
6. Поняття та співвідношення категорій: «бюджет», «поточний бюджет» і «бюджет розвитку».
7. Бюджетний період: поняття, сутність, тривалість.
8. Поняття бюджетного права, його місце в системі права України.
9. Поняття та публічно-правова природа норм бюджетного права.
10. Бюджетні правовідносини.
11. Предмет та метод бюджетного права.
12. Джерела бюджетного права.
13. Бюджетна система України: суть, етапи становлення, правові засади та структура.
14. Принципи побудови бюджетної системи України.
15. Організація розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи.
16. Загальна характеристика міжбюджетних відносин. Єдність бюджетної системи та автономність кожного бюджету.
17. Бюджетна класифікація, її суть та значення.
18. Складові частини бюджетної класифікації: класифікація доходів бюджету, класифікація видатків бюджету, класифікація фінансування бюджету, класифікація боргу.
19. Поняття та сутність Державного бюджету України. Порівняльна характеристика Державних бюджетів країн ЄС, інших зарубіжних країн.
20. Закон України про Державний бюджет України, його структура.
21. Структура Державного бюджету України, її роль та значення.
22. Загальний та спеціальний фонди Державного бюджету України.

23. Види та призначення бюджетних цільових фондів.
24. Доходи загального та спеціального фондів Державного бюджету, їх суть, значення та джерела формування.
25. Податкові та неподаткові доходи Державного бюджету України.
26. Видатки державного бюджету, їх класифікація та напрямки використання.
27. Врівноваженість доходів і видатків бюджету, профіцит бюджету бюджетний дефіцит. Джерела покриття бюджетного дефіциту.
28. Державний кредит. Державний борг: поняття, структура, розмір.
29. Місцеві бюджети. Призначення і роль місцевих бюджетів в місцевому самоврядуванні.
30. Структура місцевих бюджетів.
31. Доходи місцевих бюджетів, їх суть та джерела формування.
32. Склад доходів, що закріплюються за бюджетами місцевого самоврядування.
33. Видатки місцевих бюджетів.
34. Захищені видатки бюджету.
35. Структура та порядок розподілу доходів та видатків між ланками бюджетної системи.
36. Бюджетні асигнування та бюджетні зобов'язання.
37. Характер і форми взаємовідносин між бюджетами.
38. Бюджетне вирівнювання. Субвенції, дотації.
39. Бюджетні позички, їх причини, порядок виділення і погашення.
40. Бюджетний процес: поняття, стадії, терміни.
41. Учасники бюджетного процесу.
42. Стадії та складові бюджетного процесу.
43. Зміст, функції та етапи бюджетного планування.
44. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі. Суть та складники бюджетної програми.
45. Порівняння категорій «дефіцит бюджету» і «державний борг».
46. Порядок складання Державного бюджету України. Бюджетні запити.
47. Порядок розгляду та затвердження проекту Державного бюджету України.
48. Порядок складання, розгляду і затвердження місцевих бюджетів.
49. Казначейська система виконання бюджетів. Суть казначейської системи виконання бюджетів.
50. Підготовка звітів про виконання Державного та місцевих бюджетів України.
51. Розгляд та затвердження звітів про виконання Державного та місцевих бюджетів України.
52. Фінансовий контроль в бюджетному процесі.
53. Контроль та аудит у бюджетному процесі.
54. Повноваження Верховної Ради України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

55. Повноваження Рахункової палати з контролю у бюджетному процесі.

56. Повноваження Державної фіскальної служби України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

57. Повноваження Державного казначейства України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

58. Повноваження Фінансової інспекції України з контролю за дотриманням бюджетного законодавства та місцевих фінансових органів з контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

59. Порухення бюджетного законодавства. Нецільове використання бюджетних коштів.

60. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національної системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі

навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з

семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{2} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}}{1} + \frac{\text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{1}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
80-84			
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

Основна

1. Принципи бюджетного права України: монографія / О.П. Гетьманець, Д.В. Коробцова. Харків: Панов, 2017. С. 292. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6491>
2. Фінансове право : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки, О.П., Гетманець. Харків : Екограф, 2015. 500 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>
3. Фінансове право : підручник / О.М. Бандурка, О.П. Гетманець, Ю.М. Жорнокуй та ін.; за заг. ред. О.П. Гетманець; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. 391 с. // URL: <https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog?tab=f258003477cf53230c46ce077f38c4de>
4. Фінансове право: підруч. / за ред. М. П. Кучерявенка і О. О.Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с. URL: https://profbook.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4339&download_id=1187

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Бюджетний кодекс України // Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. – Стор. 9. – Ст. 20-47. [Електронний ресурс] – URL: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року // Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 року. – 2011. – № 13, / № 13–14, № 15–16, № 17. – Стор. 556. – Ст. 112. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/stru#Stru>
4. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова КМУ від 21.05.2014 р. № 236. – Ст. 1507. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF#Text>
5. Про банки і банківську діяльність: закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5. – Ст. 30. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Про бюджетну класифікацію: наказ М-ва фінансів України від 14 січ. 2011 р. № 11. [Електронний ресурс] – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11>
7. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: закон України від 30 жовт. 1996 р. № 448/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 51. – Ст. 292. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Про Державний бюджет України на 2024 рік: закон України від 09.11.2023 р. № 3460-IX. 2023. [Електронний ресурс] – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>

9. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України. Станом на 20 травня 2020 року. / За заг. ред. Мацюка В. Я. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2020. 312 с. URL: <https://duan.edu.ua/images/staff/departments/law/Files/BKU.pdf>

Додаткова

1. Гетманець О.П. Бюджетне законодавство України як об'єкт бюджетного контролю. Форум права. 2016. № 4. С. 66-71. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cf97bec9-5162-4b95-9fcf-fb022ed974c0/content>

2. Гетманець О.П. Правова природа відповідальності за порушення бюджетного законодавства. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 198-202. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35bc251e-afc8-49e1-8b88-b5af26981f72/content>

3. Гетманець О.П. Правове забезпечення бюджетного інвестування: напрями удосконалення. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2022. С. 303-308. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/258598>

4. Коробцова Д.В. Проблеми побудови бюджетного законодавства України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2015 № 17. С. 127-130. URL: http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc17/part_1/juspradenc17-1.pdf#page=127

5. Коробцова Д.В. Принцип бюджетного федералізму у міжбюджетних відносинах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород : Право. 2016. № 38. С. 160-163. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/28237/1/%d0%9f%d0%a0%d0%98%d0%9d%d0%a6%d0%98%d0%9f%20%d0%91%d0%ae%d0%94%d0%96%d0%95%d0%a2%d0%9d%d0%9e%d0%93%d0%9e%20%d0%a4%d0%95%d0%94%d0%95%d0%a0%d0%90%d0%9b%d0%86%d0%97%d0%9c%d0%a3.pdf>

6. Макух О. В. Фінансові правовідносини: теорія, сучасний стан і тенденції розвитку: моногр. Харків: Право, 2016. 304 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/321/3_Finansovi%20pravovidnosini_vnutri.pdf

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ [Електронний ресурс] – URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>

2. Офіційний сайт Президента України. [Електронний ресурс] – URL: <https://www.president.gov.ua/ru>

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: www.rada.gov.ua

4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <http://www.kmu.gov.ua>

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <http://www.minfin.gov.ua>

6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>
7. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <http://www.bank.gov.ua>
8. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://www.worldbank.org/>
9. Офіційний сайт Державної податкової служби України. [Електронний ресурс]: офіційний сайт – URL: <https://tax.gov.ua/>